

ВЪТРЕШНО СЪЮЗНА ДЕЙНОСТ В Управителния съвет на ССБ

От 28 до 30 септември в съюзната рехабилитационна база "Поп Харитон" - Дряново Управителният съвет на ССБ проведе своето поредно редовно заседание.

Като точка 1 от дневния ред беше разгледан финансовият отчет на ССБ за първото полугодие на 2015 година. От поднесената на вниманието на членовете на УС информация се вижда, че съгласно приетия бюджет на ССБ за 2015 година са утвърдени приходи в размер на 1 436 319 лева. Съответно за шестмесечния период сумата възлиза на 718 160 лева.

Приходите по бюджет са формирани от следните източници:

Субсидия от Републиканския бюджет - 314 000 лева;
Приходи от членски внос - 14 434 лева;
Приходи от наеми в РСО - 36 690 лева;
Приходи от дарения и съвместна дейност - 15 480 лева;
Приходи от наеми в ССБ - 198 752 лева;
Приходи от ЕООД - 72 500 лева;
Приходи от консумативи - 14 668 лева;
Налични парични средства в РСО - 51 636 лева.

Размерът на реално отчетените приходи възлиза на 786 851,06 лева или процентното изпълнение на бюджета е 105,7%.

РАЗХОДИ

Съгласно приетият за 2015 г. прогнозен бюджет на организацията за цялата година са предвидени разходи в размер на 1 436 319 лева. Съответно за първото шестмесечие на годината сумата възлиза на 718 160 лева. По отчетни данни реално направените разходи възлизат на 640 561 лева.

Обобщеният резултат от регламентирана и стопанска дейност е печалба в размер на 146 290,06 лева. Всички задължения на ССБ са текущи, в това число към данъчни служби, ДОО и доставчици. Към датата на изготвяне на отчета (август) са изплатени заплатите за юли на всички работещи в системата. Изплатени са 7 издръжки на организациите.

Към 30.06.2015 година организацията разполага с парични средства в размер на 235 хил. лева, от които 5 хил. лева в брой. На станцията в Обзор са предоставени заемни средства в размер на 45 хил. лева за ремонтни дейности.

Отчетените в рехабилитационните бази на ССБ резултати за шестмесечието са следните:

РБ, Приходи, Разходи, Резултат

Обзор, 38 894, 66 300, -27 406
Дряново, 36 649.20, 55 924.98, - 19 275.78
Шипково, 97 217.12, 143 183.67, - 45 966.55
Общо, 172 760.32, 265 408.65, - 92 648.33

Отчетът не предизвика сериозни дебати. Борислав Лазаров изрази своето задоволство от изпълнението на събирането на дължимите наеми, което за полугодieto възлиза на 105 процента, и своята надежда, че "Успех ССБ Холдинг" ЕООД ще преведе на Съюза дължимите му 12 хиляди лева. След това изказване финансовият отчет за първото полугодие на 2015 година бе приет с 11 гласа "за". По следващата точка членовете на УС обсъдиха финансовия отчет за първото полугодие на "Успех ССБ Холдинг" ЕООД, представен от управителя на дружеството г-н Шекеров. От отчета е видно, че към 30.06.2015 г. Холдингът приключва на загуба в размер на 32 хил. лв. спрямо печалба от 94 хил. лв.

за първото полугодие на предходната година.

Налице е известно влошаване на крайния финансов резултат в сравнение с предходната година. Основна предпоставка за това влошаване е намалението на приходите както от произведената и реализираната продукция, така и от спадането на приходите от наеми в повечето поделения. В условията на работа в крайно нестабилната икономическа среда в страната се достига или само до запазване на нивата от предходни периоди, или до намаляване на приходите от реализирана продукция.

Такова намаляване отчитаме в "Успех Филтър ССБ" ЕООД - София. Произведената продукция за 6-месечието е на стойност 462 хил. лв. при 478 хил. лв. през 2014 година. Реализиран е спад в производството в размер на 3.5%.

В "Успех Металпринт ССБ" ЕООД - Шумен са реализирани 223 хил. лева приходи за отчетния период при 293 хил. лева, отчетени през първото полугодие на 2014 година.

В "Успех Металкап ССБ" ЕООД - Плевен се наблюдава значително намаляване на обема на реализирана продукция спрямо същия период на миналата година. Приходите от реализация на готова продукция са в размер на 552 хил. лв. спрямо 739 хил. лв. през първото полугодие на 2014 година. До известна степен това е компенсирано от по-големите приходи, получени от продажба на услуги - работа на ишлеме, а именно 164 хил. лв. спрямо 103 хил. лв. за първо полугодие на миналата година. Отчетени са и повече приходи от реализация на стоки – 168 хил. лв. в сравнение с продадените стоки за 68 хил. лв. през 2014 година.

Увеличение на приходите от реализация на готова продукция отчита и предприятието във Варна, като получените приходи от реализация през първото полугодие са 116 хил. лв. при 91 хил. лв. за същия период на 2014 година.

Намалението на приходите от реализация на готова продукция неминуемо води и до съответното влошаване на крайния финансов резултат в някои от предприятията. "Успех Филтър ССБ" ЕООД - София реализира печалба за първото полугодие в размер на 94 хил. лв. при отчетена печалба от 137 хил. лв. през 2014 година. За по-слабия резултат на предприятието са допринесли също така и увеличението на разходите за труд с 24 хил. лв. спрямо миналата година, както и покриването на стари задължения за данък сгради и такса смет в размер на 27 хил. лева.

"Успех Металкап ССБ" ЕООД - Плевен реализира загуба от 111 хил. лв. за отчетния период при реализирана печалба от 2 хил. лв. през 2014 година. Посочените по-горе увеличения на приходите от услуги и продажба на стоки не покриват получените по-малко приходи от реализация на произведената в предприятието готова продукция за периода. Анализирайки причините за този спад, се стига до извода, че основната от тях е недостигът на необходимите оборотни средства в предприятието за провеждането на непрекъснат производствен процес през зимния период и създаването на по-голяма наличност от най-търсените метални капачки на склад, необходими за реализацията през активния летен и есенен сезон.

"Успех Металпринт ССБ" ЕООД - Шумен намалява значително загубата в производствената си дейност - на 36 хил. лева за отчетния период при реализирана загуба в размер на 87 хил. лв. през първото полугодие на 2014 година. В същото време можем да отчетем подобряване на крайния резултат общо от стопанската дейност - предприятието в Шумен излиза на печалба от 31 хил. лв. при реализирана загуба от 7 хил. лв. за същия период през 2014 година. Посочените добри резултати са постигнати основно от производствената дейност на поделението, тъй като отчитаме значително намаление на приходите, получени от наеми. Подобряването на крайния резултат се дължи най-вече на оптимизирането и намаляването на разходите по обръщение, като разходите за труд са намалени с 25%, разходите за материали с 53% и тъй нататък.

От отчетените данни се вижда и подобряването в крайния резултат на "Успех Елком ССБ" ЕООД - Варна. За първото полугодие отчитаме значително намаление на реализирана загуба от производствена дейност - 53 хил. лв. спрямо 102 хил. лв. за същия период на 2014 година. Посоченото по-горе, макар и малко, увеличение на обема на произведената и реализираната продукция спрямо предходната година в размер на 25 хил. лв. несъмнено води и до подобряване на крайния финансов резултат от дейността. За специално отбелязване е фактът, че през отчетния период увеличението на реализираната продукция идва само от завишаване на обема на електроинсталационни изделия, произвеждани традиционно от предприятието във Варна, без влиянието на преместеното производство от Дряново,

поради факта че преместването на машините се осъществи през април и май тази година. Съгласно решение на УС на ССБ от 30 март 2015 г. относно необходимостта от концентрация на производството на електроинсталационни изделия се пристъпи незабавно към създаването на организация за осъществяването на преместването на производството на електроинсталационни изделия от Дряново във Варна. Това сложно мероприятие бе успешно проведено и в края на юни бяха произведени първите бройки от влагозащитените контакти за скрит и открит монтаж от най-търсената на пазара серия електроинсталационни изделия, произвеждана до този момент в Дряново. Според г-н Шекеров концентрацията на производството на електроинсталационни изделия в едно предприятие е успешно завършена и това несъмнено ще ни доближи до достигането на поставените пред ръководството на холдинговото дружество цели, а именно - да успеем да го съхраним и запазим като традиционно производство в системата на холдинговото дружество.

Централата на холдинга приключва на печалба за първото полугодие в размер на 39 хил. лева. Бяха поставени редица въпроси на г-н Шекеров, които се отнасяха най-вече до зачестилите случаи на напускане на наематели в отделните предприятия. След като изслушаха дадените от управителя на дружеството обяснения, членовете на УС приеха финансовия отчет за първото полугодие с 11 гласа "за".

Работата на УС продължи с даването на съгласие от неговите членове за закупуване на транспортно средство за предприятието във Варна. Поради липсата на такова неговият директор е използвал своето лично моторно превозно средство, от което произтичат редица неудобства.

По следващата точка членовете на управителния съвет разгледаха докладна записка от Васил Долапчиев във връзка с подписването на 10-годишен наемен договор с фирма "АРТ 2000" ООД за част от парцела в София, ул. "Найчо Цанов" № 172. Върху площ от 2200 кв. метра в задната част на парцела ще бъдат изградени:

- заведение за обществено хранене с площ 500 кв. метра;
- лятна градина за хранене на открито;
- детска площадка;
- автомивка;
- паркинг.

При проектирането ще бъдат спазени необходимите отстояния от сградата на ССБ, което ще позволи бъдещото ѝ безпрепятствено използване. Договорът с фирма "АРТ 2000" ще влезе в сила от първи ноември тази година. Председателят Васил Долапчиев изрази своята надежда, че това "е нещо добро и следващите 10 години, ако всичко се развива съгласно договора, Съюзът ще получи около 800-900 хил. лв., т.е. тези средства ще влязат в бюджета на Съюза за този период. Средно годишно се падат по 75-80 хил. лева. Тъй като има скала за индексация през различните години, сумата ще бъде различна". След това членовете на УС разгледаха и приеха графика за провеждане на отчетно-изборните регионални събрания на пълномощниците през 2015 година.

По следващата точка от дневния ред бяха обсъдени резултатите от дейността на съюзните рехабилитационни бази. На това заседание присъстваха и управителите на базите. Те споделиха, че основният проблем в тяхната работа се свежда до набирането и задържането на постоянен обслужващ персонал, а причината за това е сравнително ниското заплащане. Разбира се, в Дряново и Шипково изобщо липсват кадри, желаещи да работят.

Кирил Стоянов - управител на хотел "Хоризонт" - Обзор, сподели, че нашата станция е отворила първа и е затворила последна през летния сезон. На това се дължат и добрите резултати. Предстои да се извършат ремонтни дейности на двата етажа и да се отделят с врати залите в ресторанта, което ще позволи една от тях да работи целогодишно. За новогодишните празници вече са осигурени 60 гости на хотела. Всички кръщенета и други лични празници се поемат от нашата база.

Според г-жа Марияна Иванова - управител на почивната база в Дряново, пазарът на града е изцяло разработен, но проблемът е липсата на персонал. Положението е твърде комплицирано, защото ако се запълни капацитетът на базата, няма да има кой да обслужва клиентите поради липсата на достатъчно персонал, ако пък се назначи необходимият брой хора, то това трябва да стане с постоянни трудови договори, а няма гаранция за постоянен поток от почиващи.

Управителят на рехабилитационна база "Релакс" - Шипковски минерални бани Велизар Хинков уведоми членовете на УС, че ще използва зимния сезон за извършването на ремонтни дейности като

подмяна на настилките в стаите, подмяна на врати и въобще всички необходими ремонти в хотелската част на станцията. За целта управителният съвет реши да отпусне в заем необходимите средства за извършването на ремонтните дейности в рехабилитационна база "Релакс" - Шипковски минерални бани. Управителят на базата се задължава с настъпването на следващия сезон да започне връщането на този заем.

Управителният съвет разгледа предложени варианти за идеен проект за имота в Обзор, за който информация ще дадем, когато този проект стане факт.

Членовете на УС приеха с 11 гласа информацията за участието на нашия шахматист Расим Низам на европейско първенство по брайлов шах в град Вион, Франция.

Шампионатът се проведе в девет кръга по швейцарската система. На него взеха участие 64 състезатели от 21 страни. В началното класиране по ЕЛО Расим Низам (с ЕЛО 2180) бе на 16-а позиция. Всеки ден всеки състезател играеше по една партия или общо по 9 партии на човек за целия шампионат. В крайното класиране нашият състезател се класира на 14-о място с 5 точки и половина. Работата на УС продължи с приемането за сведения на докладните записки на Емил Узунов – председател на КС, за извършените през последните месеци проверки.

В периода 01.05. – 15.09.2015 г. от контролния съвет са извършени три проверки - в ТСО Враца, "Успех ССБ Холдинг" ЕООД - клон Варна и "Успех Елком ССБ" ЕООД - Варна, "Успех ССБ Холдинг" ЕООД - клон Шумен и "Успех Металпринт ССБ" ЕООД - Шумен.

1. Относно проверката на ТСО Враца с период 01.01.1.2011г. – 20.05.2015 г.

КС на ССБ констатира, че са налице нарушения в оформянето на документацията на организацията, като например липсват актуални решения на ТЕЛК по досиетата, има и нередовно оформени протоколи от заседания на УС на ТСО Враца.

Констатира се, че през проверявания период не са извършвани социални и рехабилитационни мероприятия.

От проверката е установено, че в областта на културно-масовата и спортно-туристическата дейност не са организирани мероприятия с изключение на 2-3 такива през месеците март и април 2015 година.

В организационно отношение проверяваната териториална структура на ССБ не осъществява почти никакъв организационен живот.

Във връзка с резултатите от извършената проверка КС на ССБ даде следните препоръки:

- Документацията на ТСО Враца (като досиета, входяща и изходяща кореспонденция, протоколи на УС) да бъде преведена като съдържание и форма съобразно изискванията на вътрешносъюзните нормативни документи.

- Да се направят постъпки пред компетентните органи на държавната власт и органите на местното самоуправление за снабдяване на организацията с офис (клуб) за извършването на дейността на организацията и за осъществяването на целите ѝ.

- Ръководството на организацията да активизира дейността ѝ в направленията социално-рехабилитационна, културно-масова и спортно-туристическа дейност.

2. Относно проверката на "Успех ССБ Холдинг" ЕООД - клон Варна и "Успех Елком ССБ" ЕООД - Варна.

Резултатите от извършената проверка в обобщен вид показват следното - значителна част от дадените препоръки от предходни проверки не са изпълнени, като основна причина за това е смяната на ръководството и липсата на приемственост между старо и ново ръководство. Не са отстранени пропуските по документалната обосновааност на счетоводните операции, не са отстранени пропуските по воденето на касовите книги на дружеството, налице са все още пропуски по изплащането на хонорарите по граждански договори.

От направения анализ на задълженията към НАП Варна се установи, че въпреки частичните плащания към датата на проверката - 23.06.2015 г., задълженията на предприятието са в размер на 88 284,17 лв., от които ДОО – 59 225,30 лв., ДЗПО – 2600,74 лв., ЗО – 26 458,13 лв., без задълженията за месец юни 2015 година.

Задълженията към външни доставчици са текущи и към датата на проверката - 23.06.2015 г., са в размер на 33 524,42 лева.

Вземанията от клиенти към датата на проверката са в размер на 134 678,51 лева.

Необходимо е ръководството на предприятието да направи преглед на вземанията си и да отпише

несъбираемите вземания, там където има изтекъл давностен срок или пък има съдебно решение, но реално вземанията са несъбираеми.

3. Относно проверката в "Успех ССБ Холдинг" ЕООД - клон Шумен и "Успех Металпринт ССБ" ЕООД - Шумен.

По отношение на документалната обосновааност на стопанските операции КС на ССБ със задоволство констатира, че са предприети мерки за тяхното отстраняване. Все още има дребни пропуски при оформянето на авансовите отчети – липсват някои подписи.

При заприхождаването на ДМА липсва акт за заприхождаване на дълготраен актив.

Отстранени са и слабостите по предаването на промишлените отпадъци, както и недостатъците в оформянето на документацията в тази връзка.

В заключение следва да се отбележи, че не се констатираха злоупотреби с парични средства, материали и суровини.

Информацията беше приета с 11 гласа "за".

По повод подадена молба от фондация "Очи на четири лапи" във връзка с изтичането на договора за безвъзмездно ползване на съюзно помещение Управителният съвет на ССБ реши да удължи срока на договора с още пет години.

При разглеждането на последната точка от дневния ред управителният съвет взе решение да се отбележи по подходящ за случая начин 80-годишнината от създаването на хора на слепите "Акад. Петко Стайнов".

След тази точка поради изчерпването на дневния ред заседанието беше закрито.

Димитрина МИХАЙЛОВА

ДЕН НА БЕЛИЯ БАСТУН Флашмоб: 15 октомври - Международен ден на белия бастун

Международният ден на белия бастун не е празник. 15 октомври е камбана. И в този ден камбаната бие за всички. И в нейния звън отеква най-смисленото човешко послание: "Най-важната ни мисия е да съхраним живота и здравето на хората!".

През цялата година, но най-вече около този ден, ние се опитваме да говорим за безопасността на незрящите и слабовиждащите граждани. Очакваме някой да ни чуе. Въпреки наглия рев от форсираните двигатели, въпреки шума от мръсната газ, въпреки грохота на машините от водния цикъл, въпреки глухото и страшно мълчание на звуковите светофари. Всяка година изпращаме на електронните пощи на държавните и общинските институции, организациите от неправителствения сектор и медиите списък на правилата за осигуряване на свободно, безпрепятствено и безопасно придвижване на зрително затруднените хора. Досега нито един от нашите адресати не е потърсил обратна връзка с нас. Пак ще го направим. Може пък тази година някой "ключов фактор" да реши, че нашите консултации ще бъдат от полза.

Ние, българите, сме абсолютно индиферентни към всякакви правила. Може би защото твърде дълго са ни натрапвали безсмислени, направо идиотски норми за всичко. Нарушаването е някакъв вид протест. За съжаление дисидентството на пътя е равно на катастрофа.

Ние сме безотговорни към себе си - пресичаме набързо малко преди или след пешеходната пътека; не ползваме подлезите, макар че с изтръгнатите решетки и липсата на осветление те са и по-опасни; не поставяме предпазни колани... "Толерантност" е чужда дума и "Дас ист болгар, маине кинде, болгар!" се бие в гърдите и я кара по нашенски. Не ни стряскат черните статистики за пострадалите и

загиналите на пътя. Докога ще воюваме помежду си!?

Всички си задаваме тези въпроси. Знаем и отговорите. Няма ги решенията.

Една от основните дейности за подкрепа в Центъра за социална рехабилитация и интеграция в Габрово е обучението по мобилност и ориентиране в малкото и голямо пространство. Специалистите правят диагностика на двигателните умения, степента на самостоятелност, обективното здравословно състояние и индивидуалната нагласа за обучаемост на хората с увредено зрение. Самостоятелното придвижване на тотално сляп човек с бял бастун в градска среда е труднопостижим резултат. С всеки клиент се работи индивидуално. Нужни са пълно доверие, висок професионализъм и силна мотивация. Често близките на потребителите предпочитат да придружават незрящия, водени от желанието да осигурят неговата безопасност. В други случаи зрително затруднените с частично съхранено зрение изпитват страх, а почти винаги и срам от околните. Все повече клиенти, насърчени от нашата подкрепа, мотивирани от възможността да бъдат самостоятелни и независими от чужда помощ, приемат предизвикателството. Специалистите от нашия екип предлагат и услугата "Обучение на придружителите в умения за адекватно, умело и безопасно водене на хора с увредено зрение". Асистирането на сляп човек изисква концентрация, емпатия и отдаденост. Създаването на тандем от незрящия човек и неговия водач е висшият пилотаж в рехабилитацията. Ако искате да разберете за какво точно иде реч, спомнете си изумителното танго на Ал Пачино в "Усещане за жена". Фундаментално право на незрящите, а и на всички хора с увреждания е правото на равнопоставен достъп – архитектурен, социален, информационен. Според Закона за интеграция на хората с увреждания от 1 януари 2006 година България трябваше да е създала достъпна околна среда за своите граждани с увреждания. Нашият Парламент ратифицира Конвенцията за правата на хората с увреждания. В нея цял раздел е посветен на правилата за достъпност.

В последните две години беше нелепо да се говори за достъпна градска среда в нашия град.

Дейностите по водния цикъл превърнаха улиците във военен полигон: окопи и траншеи, впечатляващ арсенал от високопроходима бойна техника, милитаристи в светлоотразителни жилетки. В тази извънредна, кризисна ситуация придвижването от една точка до друга в нашия град приличаше на приключенско реалити от вида на "Сървайвър". Но, както е казал философът, когато вече не знаел какво да каже: "И това ще мине". И то мина...

15 октомври – Международния ден на белия бастун, габровските незрящи отбелязваме с флашмоб. На площада пред Общината специалисти, потребители и доброволци на Центъра ще раздават информационни материали – листовки и диплянки с правилата за осигуряване на безпрепятствено и безопасно ориентиране и придвижване в градска среда на зрително затруднени. Ще поканим зрящите минувачи да се опитат да пресекат улицата със завързани очи, но с помощта на бял бастун. Членовете на Спортен клуб за хора с увреждания "Бялата лястовица" – Габрово ще демонстрират колоездене с велосипед "Тандем". Ще поканим гражданите да изиграят партия шахмат с незрящи спортисти на релефна шахматна дъска или пък да хвърлят заровете на спортната табла за хора със зрителни затруднения.

Надяваме се чрез атрактивния формат на събитието – флашмоб, нашите послания да стигнат до повече граждани. Опитваме се чрез нови и нестандартни прояви за отбелязването на Международния ден на белия бастун да привлечем повече зрително затруднени към участие. Вярваме, че така ще извървим нашата част от верния път, по който ще се състои срещата. Там ще поставим знака с надпис "Успешна интеграция".

Стефка ПЕНЧЕВА

ПОКАНА Общо събрание на ФСХЗУ

Управителният съвет на Федерация "Спорт за хора със зрителни увреждания", на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ и чл. 16 от Устава на Федерацията, свиква общо събрание на 26.11.2015 г. от 14.00 часа в Почивна станция "Поп Харитон" – Дряновски манастир, Дряново.

Заседанието ще протече при следния дневен ред:

1. Отчет на ръководните органи на Федерация "Спорт за хора със зрителни увреждания".
  - 1.1. Отчет на УС.
    - 1.1.1. Съдържателен отчет.
    - 1.1.2. Финансов отчет.
  - 1.2. Отчет на КС.
2. Промени в Устава на Федерация "Спорт за хора със зрителни увреждания".
3. Избор на председател на УС на федерацията.
4. Утвърждаване на бюджет на федерацията за 2016 г.
5. Утвърждаване на спортен календар за 2016 г.
  - 5.1. Утвърждаване на държавен спортен календар за 2016 г.
  - 5.2. Утвърждаване на международен спортен календар за 2016 г.
6. Информация по въпроси от текущ характер.

София, 01.09.2015 г.

ПРАЗНИК НА СТАРА ЗАГОРА Театралната сцена е и за нас

5 октомври е официалният празник на Стара Загора. Тази дата се свързва с княз Александър Богориди, който вече в качеството си на генерал-губернатор на Източна Румелия на 5 октомври 1879 г. полага основния камък и слага началото на възстановяването на опустошения през лятото на 1877 г. от ордите на Сюлейман паша град. Тази дата остава в историята на Стара Загора и се чества като негов официален празник.

Наред с многобройните културни изяви, състояли се на 5 октомври в града, в програмата бе включен и спектакълът на театралната трупа на Регионалната организация към Съюза на слепите в Стара Загора. Трупата показва своето артистично майсторство пред многобройни представители на обществеността и гости на града на сцената на Кукления театър. Пред публиката оживяха героите на възрожденския български писател и драматург Сава Доброплодни от неговата комедия "Зех тъ, Радке, зех тъ". Със своите автентични костюми, жив диалектен език и неповторимо вживяване в ролите си артистите ни върнаха в средата на XIX век по начин, който ни завладя и напълно ни отвлече от ежедневието. Препълнената зала реагираше с много смях и бурно аплодираше всяка сцена от хумористичната пиеса. Любителската театрална трупа към РСО на ССБ в Стара Загора е създадена преди около пет години. В началото тя се задоволява с кратки сценични форми, като пресъздава някои ритуали и обичаи. Първата ѝ по-сериозна изява е композиция по разкази на Чудомир. Преди две години трупата застава пред ново предизвикателство и поставя на сцена комедията „Криворазбраната цивилизация”, която освен че те играят с огромно удоволствие, им носи и неоспорим успех. Така се стига до премиерата на втората тяхна пиеса "Зех тъ, Радке, зех тъ".

Всичките осем участници в театралната трупа са с нарушено зрение, а някои от тях са напълно

незрящи, но за тях това не се оказва непреодолимо препятствие. Те предварително детайлно се запознават със сценичното пространство, на което играят. Имат си и някои незабележими за публиката специални ориентирани, което им позволява свободно и безпроблемно да се движат по сцената.

И пред тях, както и при много от професионалните театри, стои финансовият проблем. Как го решават? Разчитат на спонсори, а когато и това не достига, тогава разчитат и на собствени средства. През миналата година двата "Лайънс клуб" в града са ги подпомогнали с дребни аксесоари и материали като пастелни бои и други. С тях Елена Атанасова - ученичка от Езикова гимназия им рисува върху чаршафи декорите -изключително трудоемка работа. Всичко останало си набавят с лични средства.

Виолета Иванова, която в пиесата изпълнява ролята на баба Марта, така да се каже по съвместителство се е заела и с работата на режисьор на трупата. Тя не е професионален режисьор, но пари за такъв няма.

При подготовката за едно излизане на сцената има много предварителна работа. Много неща изискват и намесата на човек със зрение. И тук се проявява Гери. Тя е сътрудничката на регионалната организация. Гери ги гримира, Гери помага при шиенето на костюмите, пак тя е суфльор и е винаги там, където е необходимо.

Интересно е как Ваня Петкова - млад човек, играеща ролята на кокона Мария, попада в трупата: "Веднъж, гледайки телевизия, попаднах на тяхна постановка. Това беше композицията по Чудомир. Разбрах, че артистите са от РСО Стара Загора към Съюза на слепите. Всъщност до този момент аз не знаех за съществуването на такава организация. Потърсих ги и ето ме сега с трупата. Посрещнаха ме много внимателно. Чувствам се на точното място, с точните хора. Много съм благодарна на ръководството и на целия колектив. Вече не съм скептична, убедена съм, че този вид изкуство е напълно достъпно и за нас".

Кольо Стоянов, който пресъздава ролята на Михал, сподели, че неговият любим артист е Георги Парцалев и той с удоволствие играе роли, в които се е превъплъщавал този неповторим български актьор. "При нас нещата стават малко по-бавно, затова репетираме по три пъти в седмицата, а месец преди спектакъл ползваме и сцената на Младежкия дом."

Репетират всеки ден, дори когато са на почивка в рехабилитационната ни база в Шипково. Правят го с желание и голям ентузиазъм. Това ги извежда от ежедневните проблеми, дава им самочувствие и ги зарежда с енергия. Трупата е гостувала на сцените на много театри в страната - Хасково, Сливен, Бургас и Шумен.

Гости на празника бяха представители на ТСО Харманли, които поздравиха театралната трупа с рецитал по стихове на Христо Славов, а Виолета Танева ги зарадва с народната песен "Зора зазори, момне ле".

Председателят на РСО Стара Загора Дина Желева, самата тя участничка в представлението, още с цветя в косите поднесе голямото отличие на Съюза на слепите в България статуетката "Хуманитатис кауза" на кмета на града г-н Живко Тодоров.

Диана Атанасова, завеждащ дирекция "Култура и вероизповедания" към община Стара Загора, поднесе цветя от името на общината и прие статуетката. Тя предаде думите на кмета, че регионалната организация на ССБ в Стара Загора винаги ще се ползва от щедростта и вниманието на общината – "Този празник е наистина един празник на душата, а сетивата на душата са най-истинските. Ние присъствахме на спектакъл, който се докосва до професионалната сцена. Това, което вие представихте, беше наистина много живо и много истинско. Благодаря ви! До следващата премиера! До следващия пети октомври!".

Димитрина МИХАЙЛОВА

Есенна среща на тиха уличка

С Дина ЖЕЛЕВА - председател на регионалната организация на ССБ в Стара Загора, разговаря Димитрина МИХАЙЛОВА

След стихването на бурните аплодисменти и безбройните поздравления, които последваха представлението на "Зех тъ, Радке, зех тъ" от Сава Доброплодни, поставено на старозагорска сцена от артистите от театралната трупа "ВИЖ", председателят на РСО Стара Загора към ССБ Дина Желева ни покани в клуба на организацията, където ми се предостави възможността да поговорим за техните радости, болки и проблеми в работата. Попаднахме в едно наистина райско кътче - на тиха уличка, в дворче с много зеленина и дървета от рядко срещащ се вид. Почерпиха ни с плодовете на едно от тези дървета, наречено хинап - тъмночервени плодчета с вкус близък до този на фурмите и ошава. Сред зеленината и вече есенната позлата на дърветата близо до пейките и чешмата се вижда една красива двуетажна къща, построена в интересен архитектурен стил от началото на миналия век. Помолих г-жа Желева да разкаже откога регионалната организация ползва тази архитектурна ценност:

- Къщата е построена през 1927 година. Предоставена е на нашата организация за безвъзмездно ползване от общината през 1994 година.

- Тогава така ли изглеждаше?

- Тогава беше една руина. Дворът беше разграден. Няма да пресиля, ако кажа, че беше едно квартално сметище.

- Как успяхте да й предадете сегашния облик и същевременно да запазите автентичния ѝ вид?

- Знаете, стара къща много трудно се поддържа. Тук всичко беше на пръст. Започнахме първо със смяната на електрическата и водната инсталация. Оправихме двора. Направихме оградата и с много работа постигнахме това къщата да изглежда по този чудесен начин. На долния етаж подът е покрит с теракота. А всъщност всичко в къщата е дърво, включително и таваните. Използваме доста оптимално цялата площ. На първия етаж се помещават териториалната ни организация, базовата фонотека и компютърният ни център, а на втория - регионалната организация. Другата стая използваме за провеждане на мероприятия и различни спортни и културни занимания. При хубаво време ползваме най-рационално и двора. Таванът е над цялата къща, което ни дава възможност да го използваме за съхранение на архива на организацията и изобщо като складова база. Както виждате - стремим се функционално да използваме всяка педя.

- Как успявате да поддържате къщата в този кокетен вид? Предполагам, че непрекъснато се нуждае от ремонти?

- Почти всяка година със средства на общината правим много сериозни ремонти. Стараем се да пазим автентичния облик, защото това е рядкост в модерните градове, което изисква много средства. Особено тежка беше ситуацията през тази година, защото покривът на къщата протече и течът стигна чак до първия етаж. На мен ми беше неудобно да поискам средства, тъй като цялата община беше сериозно пострадала. Все пак се пресрамах и се обадих на кмета и той, независимо че бюджетът на общината вече беше утвърден, все пак намери начин и ни отпусна необходимите средства, с които направихме ремонт и оправихме оградата. Тук е моментът да отбележа, че, още откакто сме в тази сграда, се създаде традиция през няколко години ние да получаваме от община Стара Загора под формата на дарения било пари, с които да поддържаме този вид на къщата, било готово обзавеждане и тъй насетне.

- Често споделяте Вашата болка от липсата на рехабилитационен център, който да е в помощ на вашите членове. Ще ми кажете ли нещо по този въпрос?

- Още през 1997 г. ние стартирахме заедно с Варна по един проект за създаване на рехабилитационни центрове. Сама виждате във Варна какъв възход постигнаха в тази дейност! За съжаление ние успяхме да задържим нашия център само до 2000 година. Случи се така, че поетапно ни бяха отнети и двете бройки за рехабилитатори. Една изключително амбициозна директорка на дирекция "Социално подпомагане", която по-късно стана директор на Център за деца с психически увреждания, имаше огромното желание да направи нещо уникално за България, като предложи едното крило от предоставената ѝ огромна сграда да се ползва от незрящи и инвалиди с други увреждания. Сградата обаче се намираще съвсем в края на града и за нашите хора това се оказа крайно неудачно. Така, за голямо съжаление, идеята за наш рехабилитационен център отмря напълно.

- Младите хора остават ли във вашия град?

- Ние работим много с регионалните ресурсни центрове, непрестанно контактуваме с преподавателите на интегрираните ученици, даже сме ги пращали на обучение в НЦРС -Пловдив в курсовете по компютър и брайлово обучение. Предоставяме на учещите се помагала и други помощни технически средства. Помагаме, доколкото можем, но като завършат, те търсят своята реализация и обикновено остават в по-големите градове, защото възможностите за намиране на работа там са по-големи. Разбира се, и тук остават някои от младите хора. Искам с болка да споделя, че като че ли у повечето от тях няма този ентузиазъм, това въодушевление, което е необходимо, за да успеят в живота. Струва ми се, че те трябва да бъдат малко по-сериозни и отговорни.

- Освен театралната група имате ли и други художествени състави?

- Аз много се гордея с нашата художествена самодейност. Мисля, че тя е една от най-добрите в България. Много се радвам, че когато работехме по голям проект, спечелен от Съюза на слепите, нашият труд беше оценен и всички наши състави бяха допуснати до участие в него. Съставите "Хасковски бисери", "Романтика" и съставът за художествено слово от Харманли, който днес чухте, участваха в Кърджали. Театралната ни група от Стара Загора участва с разказите на Чудомир в Сливен. Самодейността в Казанлък е също много добра. В Чирпан имаме малка вокална група. Имаме много добри поети, хумористи и художници като Боряна Коскина от Казанлък и Румяна Георгиева от Тополовград. Правим доста значими мероприятия. Предоставяли са ни много хубави зали. Мога да кажа, че освен станалите вече традиционни наши участия по повод празника на града - 5 октомври, ние отбелязваме и всички значими събития на Съюза на слепите с големи концерти и изложби с различни произведения на изкуството като плетиво и дърворезба. С такива изложби се представяме и на празника на град Хасково, също така и в Казанлък. Смятам, че в областта на културата имаме много добри традиции, които с голямо въодушевление поддържаме и развиваме. Опитваме се да привлечаме колкото може повече млади хора, но това става доста трудно. Искрено се радвам, че в театралната ни група има няколко млади ентузиаста. Липсата на средства до голяма степен ни ограничава. Желанието на всички ни е да се отделят повече средства за културни мероприятия.

- Как набавяте средствата за тези мероприятия?

- Основно ни помагат общините. Каквото не достига, го набавяме и от собствени средства, и, разбира се, със собствени сили и личен труд. Нямаме пари да плащаме на художествени ръководители, което все пак се отразява на качеството на представения продукт. Много е трудно, защото всичко е на доброволни начала.

Искам да благодаря на общинското ръководство и специално на кмета на града г-н Живко Тодоров за помощта, която ни оказва, въпреки че за целия град времената съвсем не са леки.

ПРОЕКТИ Млади европейски ентузиаста проучват нови възможности за социална емпатия

Руми РАФЕТ

Това беше мотото на младежкия културен обмен, който се проведе от 12 до 20 септември, организиран за четвърта поредна година от "Център за подкрепа на социалната интеграция – Приоритети". Обменът се осъществи с финансовата подкрепа на ЕС чрез реализиране на проект "Enthusiastic Youths Explore the Steps to Social Empathy in Europe (EYES to SEE)", финансиран от програмата "Еразъм плюс".

По традиция домакин на събитието беше хотелски комплекс "Хъшове", намиращ се сред живописна местност в близост до град Враца. Там на 12 септември беше поставено началото на осем незабравими дни, изпълнени с полезни дейности, интересни дискусии, обмен на многообразни практики и

увлекателни игри. Тазгодишният обмен събра 45 момичета и момчета от пет държави – България, Полша, Молдова, Литва и Белгия. Имах неподправеното щастие да бъда част от българската група и ще се опитам да ви разкажа за най-интересното, което преживяхме.

Първият ден започна със събирането на всички участници в интерактивната зала на хотела – бяхме над четиридесет непознати, които в първите минути общуваха само с представители от техните групи. Време беше ледовете и сковаността да бъдат разбити. Лидерите на проекта – Георги Гергов и Никола Бакалов, ни накараха да се хванем за ръце и да изградим кръг на доверието, защото непринуденото общуване се нуждае от доверие. След това всеки се представи с няколко думи и последваха опознавателни игри. В края на занятието кръгът на доверието, започнал чисто физически с подаване на ръка на непознат и докосване, се затвори и емоционално – с усмивка и обещание за приятелство. Денят приключи с парти за добре дошли, подплатено с танци и много настроение.

Сутринта на втория ден беше посветена на изкуството, което може би най-лесно обединява хората и премахва границите – музиката. Научихме се как да правим музика без помощта на музикални инструменти, използвайки само телата си, но не само да издаваме звуци, а да го правим хармонично и да работим в синхрон, да бъдем отбор. Беше креативно и забавно. В този ден освен като музиканти се проявихме и като актьори. Разделихме се на случаен принцип в пет групи, а задачата ни беше да изиграем кратка сценка в рамките на няколко минути, която илюстрира проблем от ежедневието на хората с нарушено зрение. Всички групи бяха интернационални, добра предпоставка, за да упражниш английския си. Аз попаднах в група с представители от Молдова, Литва и Полша. Нямахме готов сценарий, ние щяхме да бъдем и сценаристи, и актьори. Това си беше предизвикателство. Все пак организаторите ни дадоха един жокер и насоки – трябваше да представим трудностите на незрящите на различни публични места, свързани с лошото и неадекватно обслужване. Другите четири групи ни показаха с какво може да се сблъска човек с увредено зрение в магазин, бар, ресторант, а ние пресъздадохме недостъпната атмосфера на един киносалон. Разбира се, след всяко занятие провеждахме дискусия, в която споделяхме впечатления и личен опит от подобни ситуации.

Вечерта беше посветена на България и българската култура. В началото бяха прочетени стихове на Никола Вапцаров в превод на английски, след това попяхме на гостите "Облаче ле бяло" и понеже сантименталните емоции станаха повече, ги разведрихме с една бодра ръченица и още по-бодро право хоро, на което се хванаха всички. Приключихме с много "трудна" викторина, в която им зададохме няколко въпроса, свързани с нашата родина. Например - "Коя е столицата на България?". Не пропуснахме да запознаем гостите и с традиционни български вкусове.

Следващите дни бяха наситени със занятия и събития, за чието подробно описание ще ми трябва доста повече от една статия. Имаше изключително полезна дискусия за себеопознаване, в която обменяхме мисли за страховете си, за силните и слабите ни страни.

Освен всичко организаторите бяха включили в програмата излети и посещения на природни и културно-исторически обекти. Посетихме увеселителен парк "Приказката" – разположен сред природата, той предлага различни атракции и изпитания. Имахме възможност да пробваме уменията си в стрелбата с лък, да се разходим из въжената градина, в която въжетата са на няколко метра над земята, а по-смелите можеха да се покатерят по алпийската стена с височина дванадесет метра. Чудесна беше и разходката до Божия мост – естествен скален мост, който е обявен за природна забележителност. По-голямата част от участниците преодоляха трудния и хлъзгав терен и се спуснаха под самия мост, а малцината, които не бяхме толкова екстремно настроени, се насладихме на един слънчев пикник. Оказа се, че нашите чуждестранни гости се бяха подготвили добре за своето пътуване и още в самото начало обясниха на ръководителите, че не е допустимо човек да дойде до Враца и да не види пещерата Леденика. Естествено това тяхно желание беше удовлетворено. За някои от тях, като например участниците от литовската група, се оказа съвършено ново изживяване, тъй като те за пръв път си направиха разходка под земята. Организирах се и две пътувания до Враца – в първото от тях посетихме културно-исторически обекти като Етнографско-възрожденският комплекс "Свети Софроний Врачански", където ни беше представена експозиция, свързана с най-характерното от традиционната народна култура на врачанското население от XIX в. и първите десетилетия на XX век. За втори път посетихме Враца, за да могат гостите да си закупят сувенири, които да отнесат по родните си места заедно с хубавите емоции от обмена, за да им напомнят за България.

Не мога да подмина без да кажа няколко думи за една от най-значимите дискусии. Тя беше свързана с

онлайн комуникацията. За добро или лошо в днешни дни много от хората общуват посредством модерните технологии, а това безспорно си има плюсове и минуси, особено когато единият от събеседниците е със зрително увреждане. За целта на обсъждането се разделихме на четири групи. Всяка група трябваше да разгледа различен аспект от предимствата и недостатъците в онлайн комуникацията между хора без и със зрителни увреждания. В резултат бяха изготвени четири списъка с опорни точки, които обсъдихме заедно и достигнахме до извода, че хората със зрителни увреждания също имат немалко предимства и трябва да използват активно средствата за онлайн комуникация. В богатата програма място намериха и интересни лекции и дейности за самоусъвършенстването, както и за езика на тялото, представени от гостите ни от Молдова и Литва. А изкуството не остана на заден план – имахме вдъхновяващо занятие, посветено на модерната поезия. В него, колкото и невероятно да ми се струваше в началото, заедно създадохме кратки, но въздействащи късчета поезия. Имахме и продължение на театралната дейност – акцентът пак беше поставен върху проблемите на хората със зрителни увреждания, но този път трябваше да покажем трудностите в домашно-битова и работна среда – прекалено обсебващи родители, нехайни работодатели, които не се съобразяват със специфичните потребности на лицата със зрителни затруднения. Неща, с които повечето незрящи се сблъскват, но които често остават в сянката на забързания съвременен живот.

Още няколко думи за вечерите - те бяха запазени за културата и традициите на различните държави. Българската вечер беше последвана от белгийска – в която ни беше представена кратка история на държавата, имаше песни, викторина и нещо много сладко - белгийски шоколад. Полската група също разказа за страната си и ни попя - докато ги слушах, сякаш се отнесох на крилете на музиката на много километри в техния роден край. Беше вълшебно! Литовците се бяха подготвили подобаващо – посрещнаха ни с обичаите, с които са се посрещали гостите в Литва – с ритуално измиване на ръцете. На входа на залата преминахме под изкусно сплетен венец от цветя, а там ни поднесоха хляб и сол. И тази вечер ни даде нови знания за една малко позната страна, имаше музика, танци и викторина, която след българската вечер се превърна в традиция. Успях да отговоря на един от въпросите и като награда ми беше вързана литовска гривна. Тя е на ръката ми и докато пиша тези редове – скъп спомен за хубавите хора, с които за осем дни обменихме опит, емоции и най-вече приятелство.

Няма да разказвам за последния ден, защото разделите ме натъжават и защото вярвам, че това не беше раздяла, а обещание за нови срещи – някога, някъде. Пък и нали споменах за онлайн комуникациите, а организаторите предвидливо са съставили списък с координатите и имейлите на всички участници и сега обменът продължава с диалог и приятелства в социалните мрежи.

Освен че създаде нови познанства и приятелства, този обмен спомогна за идентифициране и преодоляване на социалните бариери, за повишаване на мотивираността на участниците и превръщането им от пасивни наблюдатели в активни актьори на сцената на техния собствен живот.

Език на толерантността

От 23.09.2015 до 28.09.2015 г. в Почивна станция "Поп Харитон" – Дряново се провежда семинар по проект BG05/1324 "Език на толерантността", финансиран по Програма за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на ЕИП 2009-2014 година. Проектът се изпълнява съвместно от Фондация "Съпричастие" и Асоциацията на невидждащите есперантисти в България (АНЕБ). Фондация "Съпричастие" е учредена на 25.04.2000 г. във Варна. Основна цел на фондацията е да осъществява социална рехабилитация и интеграция в обществото на деца и възрастни с различни увреждания посредством реализиране на различни програми и проекти в областта на образованието,

квалификацията, трудовата реализация, социалните услуги и културната интеграция. От месец май 2003 г. Фондация "Съпричастие" е регистрирана като доставчик на социални услуги в Агенцията за социално подпомагане, а от 2007 г. е лицензиран доставчик на социални услуги за деца от Държавната агенция за закрила на детето.

Екипът на фондацията се състои предимно от хора с увреждания и се стреми да бъде инициатор за разрешаване на специфични проблеми на тази общност.

Партньор на Фондация "Съпричастие" в настоящия проект е Асоциацията на невидждащите есперантисти в България (АНЕБ). Тя е национална организация, която обединява слепи и слабовиждащи есперантисти и техни виждащи помощници от цялата страна. Основна цел на асоциацията е да подпомага невидждащите есперантисти за осъществяване на творчески и професионални контакти, за постигане на многостранна реализация и социална интеграция в обществото. Асоциацията осигурява адаптирани учебни материали и провеждане на курсове по есперанто.

Основна цел на проекта е насърчаването на демократичните ценности, включително защитата на правата на човека, като за постигането ѝ са заложили следните специфични цели:

Повишаване на информираността за правата на гражданите с увреждания, включително правата на европейските граждани, чрез запознаване с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и други европейски нормативни документи.

Ограничаване на расизма, ксенофобията, словото на омразата и нетърпимостта в обществото.

Дейностите, предвидени за осъществяване и постигане на целите по проекта, са:

Подбор на участници в семинар.

Подготовка и адаптиране на учебни и информационни материали.

Провеждане на семинар за незрящи хора и техните доброволни сътрудници.

Популяризиране на резултатите от проекта.

Администриране и отчетност.

В продължение на 5 дни 10 млади хора с увредено зрение от цялата страна и 10 техни доброволни сътрудници ще се запознаят с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания и с Европейските програми и проекти - техните основни компоненти и начините за кандидатстване, и ще изучават международния език есперанто. За целта бяха адаптирани необходимите учебни материали на брайлов шрифт, уголемен шрифт и в аудио вариант.

В резултат на проекта ще се повиши капацитетът на хората с увредено зрение сами да защитават правата си. Посредством международния език есперанто незрящите хора ще могат да контактуват с хора от цял свят без езикова бариера и ще се разпространяват отношенията на толерантност към различните, разбирателство и межкултурен диалог. Придобивайки знания относно възможностите на проектното финансиране, участниците в проекта ще могат да планират собствени инициативи в социалното предприемачество и в сферата на гражданското общество.

Стойност на проекта - 5573 евро.

Продължителност – 07.2015 - 01.2016 година.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация "Съпричастие" и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на ЕИП и Оператора на Програмата за подкрепа на НПО в България.

Приключи обучението по компютърна грамотност на първата група по проект BG05/1397

На 10.09.2015 г. приключи обучението по компютърна грамотност на първата група по проект BG05/1397 - "Компютърът за незрящите е като прозорец към познанието" на Сдружение "Прозорец към света", който се осъществява с финансовата подкрепа на Програма за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на ЕИП.

Участниците в групата се запознаха с компютъра като конфигурация, с клавиатурата, клавишните комбинации, научиха се да създават и работят с файлове и папки. В процеса на обучение те придобиха знания и умения за работа с говорещ софтуер, който позволява на напълно незрящи хора да използват компютъра, работа с програма за текстообработка, ползване на интернет, електронна поща, програми за социални контакти в интернет пространството.

В групата за обучение бяха включени 5 души, като се приложи индивидуален подход на работа с цел постигане на висока ефективност в учебния процес. Програмата включваше интензивни занятия и време за самоподготовка в компютърния център на Сдружение "Прозорец към света", както и допълнителни консултации от учителите.

В резултат на проведеното обучение бяха посрещнати неадресирани досега нужди на хората с увредено зрение, а именно достъпа до компютъра като средство за постигане на по-голяма информираност за събитията по света и у нас, достъп до сайтове и електронни библиотеки за повишаване на знанията, разширяване на възможностите за комуникация чрез ползването на електронна поща и участие в социалните мрежи, придобиване на умения за ползване на различни програми и офис техника. Това спомогна за преодоляване на социалната изолация на незрящите и за повишаването на самочувствието им като пълноправни членове на обществото, които могат да бъдат активни и да изразяват самостоятелно своята позиция по въпросите, които ги вълнуват.

На 14.09.2015 г. започна обучението по компютърна грамотност - ниво 1, на втората група от хора с увредено зрение, което ще продължи 9 седмици.

Настоящият проект обхваща периода юни 2015 г. – март 2016 г. и е на обща стойност 21 895,50 евро, финансиран от Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на ЕИП 2009 – 2014 година.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от СНЦ "Прозорец към света" и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на ЕИП и Оператора на Програмата за подкрепа на НПО в България.

РЕХАБИЛИТАЦИЯ С дух на приятелство и взаимопомощ

Трети семинар на рехабилитационните центрове за хора със зрителни увреждания

От 23 до 25 септември в Дряново се проведе традиционният семинар на централните за социална рехабилитация и интеграция на хора със зрителни увреждания от цялата страна. Тази година основна тема на семинара беше зрителната рехабилитация. На нея беше посветен целият втори ден, а в

следобеда на първия ден се разгоря дискусия по въпроса къде точно в Методиката за предоставяне на социални услуги се вместили нашите дейности. Лекторът по тази тема Стефка Пенчева, директор на Центъра в Габрово, изрази своето виждане на фона на сериозни дискусии с участниците в семинара. Повечето от тях не приемаха схващането, че в нашите центрове се провежда медицинска рехабилитация. Дълги разисквания имаше и по това обучението по ориентиране и мобилност и полезни умения терапии ли са, или обучения. В крайна сметка не се стигна до никакви твърди решения и дискусията остана отворена. Проблемите идват от това, че методиката е една и съща за всички категории инвалиди и е трудно дейностите по тяхната рехабилитация да се напъхат в един калъп. Това обаче трябва да стане, защото едва ли ще бъде направена отделна методика за всички категории инвалиди. Стефан Данчев, директор на Националния център в Пловдив, преди години предложи проект на методика за рехабилитация на хора със зрителни увреждания, но тя остана само проект. Презентацията на Александрина Костова беше посрещната с голям интерес. Тя представи множество игри, които са изключително подходящи за трениране на остатъчното зрение. Особен интерес предизвика така нареченият геоборд. Той представлява квадратна дъска с шахматно забити нитове в нея, стърчащи около 1 сантиметър над повърхността ѝ. С разноцветни ластици могат да се направят различни фигури, което освен че стимулира зрението, развива творческите умения. В края на занятиято по един комплект бордове беше раздаден на всички центрове. Най-ценното на игрите и упражненията, които бяха демонстрирани, е, че те не изискват особено скъпо оборудване, а са много ефективни. Например с една по-голяма и една по-малка таблица за определяне на остротата на зрението може да се въздейства на подсъзнателно ниво. Показани бяха техники за определяне на градуса на зрителното поле и това в коя негова част потребителят вижда по-добре. Това е от особена важност за цялостната по-нататъшна работа.

Третият ден започна отново с лекция на г-жа Пенчева. Този път темата беше за определянето на качеството на предоставяните услуги. Тя обясни, че основен критерий в тази оценка трябва да бъде доколко тези услуги са повлияли на цялостното качество на живот на потребителя. Лекторката показва как чисто математически да изчислим стойността и ефективността на услугите. Тя разказа и за интересни практики в габровския Център. Подчертано беше каква голяма роля има рутинният характер на осъществяваните дейности. В Габрово всяка първа сряда от месеца се провежда среща на потребителите. В този ден всички се събират и имат групови занятия. Това ги кара да се чувстват ангажирани по точно определен график и да имат усещането, че са част от една малка общност. Същият ефект имат и екскурзиите, провеждани всяка трета сряда. Госпожа Пенчева завърши своята презентация, цитирайки един американски психолог, който казва: "Слепият човек трябва да има къде да отиде, какво да прави и да чувства, че е обичан".

В моята лекция за добри европейски практики аз се спрях най-подробно на рехабилитационните услуги във Великобритания. Успоредно с това бях прегледал доста информация за други европейски страни. Общото впечатление е, че навсякъде в Европа кипи дискусия доколко националните законодателства съответстват на Конвенцията за правата на инвалидите, приета от ООН. Много сериозно внимание се обръща на чл. 20, засягащ личната мобилност на всички категории инвалиди. Тук се третира въпросите, свързани с достъпността на околната среда. Интересен е фактът, че почти във всяка страна от Европейския съюз бастуните и оптичните средства се предоставят безплатно на незрящите граждани. Във Франция например всеки слеп човек може да си купи технически помощни средства на стойност до 4 хиляди евро за период от 3 години. Затова не е учудващо, че там масово се използват бастуни с електронни приспособления.

Друга гореща точка в дискусиите, свързани с Конвенцията, е чл. 27, отнасящ се до трудоустрояването. Заслужава внимание фактът, че в много европейски страни – Франция, Италия, Кипър и други, професията телефонист все още доста се практикува от слепите граждани. В Италия например всяка частна или държавна фирма, която има централа с повече от 5 линии, трябва задължително да трудоустрои един слеп телефонист. Всяка държавна или частна болница трябва да има в персонала си от 1 до 5% назначени незрящи масажисти. Освен Италия има и други страни като Кипър например, в които законодателството специално регламентира трудоустрояването по определени професии на хората без зрение. Броят на трудоустроените незрящи в работоспособна възраст варира от 25 до 35%. У нас той е 10%.

В Европа все повече се говори за скритото мнозинство на икономически неактивните хора. Това са

гражданите, които достатъчно добре живеят със социалните пари и не търсят работа. Обсъждат се промени в законодателствата, целящи да стимулират тази категория граждани да излязат на трудовия пазар.

Това беше третият семинар, който отново доказа смисъла от провеждането на тези срещи. Обмяната на опит ни обогатява и разширява нашите хоризонти. Председателят на Съюза на слепите Васил Долапчиев предложи на бъдещите семинари да се канят представители от дирекциите "Социално подпомагане" и "Социални дейности". Да седнем на една маса с хората, които контролират предоставянето на социалните услуги, наистина би било полезно. Както винаги, така и този път неформалните разговори през трите вечери, прекарани заедно, изпълниха деловата атмосфера с дух на приятелство и взаимопомощ.

Йордан МЛАДЕНОВ

ЧЕСТИТ ЮБИЛЕЙ НА КОЛЕГИТЕ 30 години списание "Есперанта файреро"

На 5 октомври в сградата на Национално читалище на слепите "Луи Брайл 1928" бе отбелязан 30-годишният юбилей на списанието на невидящите есперантисти в България "Есперанта файреро" ("Есперантска искра").

С изпълнение на химна на есперантистите тържеството бе открито. На него присъстваха г-жа Мая Горова – заместник-председател на Българския есперантски съюз, представители на печатни и електронни медии и много от невидящите български есперантисти.

В началото председателят на АНЕБ г-н Димо Димов откри тържеството с няколко встъпителни думи, след което бе прочетена кратка информация за историята на списанието.

Българската „есперантска искра” блясва през 1985 г., за да възпламени любознателността и потребността на незрящите българи, владеещи езика есперанто, да научават за събития от света и да споделят с гордост случващото се в родината ни.

"Изгря "Есперанта файреро". Ние със задоволство получихме точна информация за действителното раждане на братче на "Есперанта лигило". Появи се първият брой на есперантското брайлово периодично тримесечно издание в България – списание "Есперанта файрейро". Така списание "Есперанта лигило" представя изданието на българските невидящи есперантисти в бр. 5 от 1985 година.

Инициативата е на секцията на незрящите есперантисти, създадена през същата година към Съюза на слепите в България. За негов пръв редактор е назначен видният общественик и есперантист Тодор Шошев, който го редактира до смъртта си през 1991 година.

След това редактирането е възложено на Данчо Данчев, който обаче успява да издаде само един брой. От 1995 до 2001 екип в състав - Ангел Сотиров, Владимир Желев и Фани Михайлова, редактира списанието на обществени начала. От 2002, по решение на Общото събрание на АНЕБ, отговорен редактор на „Есперанта файреро” е Данчо Данчев.

До 1991 г. списанието излиза четири пъти в годината и достига почти 400 екземпляра тираж. До 1997 г. то се разпространява безплатно за чуждестранните си читатели, а българските абонати заплащат символична абонаментна такса от 1 лев.

Поради финансови затруднения в периода от 1997 до 1999 г. асоциацията започва да търси спонсори за изданието. Първи се отзовават и подават ръка финландските слепи есперантисти. В този период списанието излиза едва два пъти в годината. Изданието е било подпомагано и от Международната лига

на слепите есперантисти "ЛИБЕ", както и от отделни съидейници от Италия, Холандия, Австрия, Финландия и други държави.

От 1999 г. списанието е съвместно издание на три организации – Асоциация на невидждащите есперантисти в България, Национално читалище на слепите "Луи Брайл 1928" и Съюз на слепите в България, като отново излиза 4 пъти в годината.

Още от самото си появяване и досега списанието се посреща и чете с голям интерес от Северна Америка до Япония. Изпраща се на международни библиотеки и на Есперантския музей във Виена. От 2002 г. списанието се издава и на аудио носител за българските си абонати.

Водеща негова идея е да информира България за света и света за България. То успешно постига това чрез постоянните си рубрики "Есперантски живот", "Из живота на невидждащите", "Езикови въпроси", "Литература, изкуство, култура", "Запознайте се с нашата родина", "Интересно" и "Желят да кореспондират", които изданието поддържа още от първия си брой.

В момента списанието се издава в брайлов и аудио вариант. Разпространява се и чрез интернет. С помощта на Мариана Евлогиева от миналата година то излиза и на плоскочечатен шрифт.

Списанието се посреща с голям интерес и от виждащите есперантисти. В момента редакционната колегия на "Есперанта файреро" е в състав: Данчо Данчев, Владимир Желев, Димо Димов и Радка Стоянова, като всеки от тях е отговорен редактор на един брой за годината.

Огромна благодарност редакционният състав изказва на Съюза на слепите в България, Националното читалище на слепите "Луи Брайл 1928", както и на постоянния си сътрудник Фани Михайлова.

Благодарност и за Керанка Милушева и Иван Доброволов, които се грижат за брайловата версия на списанието, както и на екипа на брайловата печатница към ССБ, който се грижи то да достига навреме до своите читатели. Благодарност и за инженер Георги Калинов, който чрез музикалните илюстрации към всяка рубрика превръща аудиоверсията в приятно за слушане четиво, както и за Ивелина Дюлгерова от Варна, която отпечатва и разпространява списанието на плоскочечатен шрифт.

Огромна е и благодарността към верните читатели, които чрез своя интерес поддържат живота на "Есперанта файреро".

Поздравление от името на Българския есперантски съюз отпрати и г-жа Мая Горова, а прекрасни музикални поздравления поднесоха варненската група "Еделвайс" с ръководител Недялка Митева и софийската вокална група "Люлин" с ръководител Райна Митина. Керанка Милушева изпълни на есперанто стихотворението на Василий Ерошенко "Предсказанието на циганката", а Наташа Велкова го рецитира и в превод на български език. Почетният член на асоциацията Радка Стоянова изпълни на есперанто и на български език стихотворението на Тодор Шошев "На майка ми".

Така, в сърдечна и непринудена обстановка премина честването на 30-годишния юбилей на списание "Есперанта файреро" – искрата, която възпламени огъня, сгряващ душите, сърцата и умовете на невидждащите есперантисти в България и в света. И така, както този огън се поддържа и не гасне вече 30 години, пожелаваме на колегите си да продължават още дълго да подаряват радост, знания и надежда на своите читатели.

Честит юбилей, колеги!

Марина ПЕТКОВА

ЮБИЛЕЙ Хорът на слепите вече на 80!!!

Той се появява преди малко повече от 80 години с чудесното име "Балкан". И само след 13 години този

хор повече от половин век ще дава хляб на десетки слепи и слабовиждащи с певчески дарби. Хорът на слепите ще разнася славата на българското хорова пеене и далече извън пределите на България – Армения, Беларус, Германия, Гърция, Литва, Словакия, Турция, Унгария, Чехия.

На 28 юли 1935 година 35 ентузиазирани и музикално надарени невиждащи жени и мъже учредяват този певчески колектив. За председател е избран младият композитор Николай Бехтерев. Определя се дори оперативна и контролна комисия. Дирижирането на новосформирания състав се възлага на Михаил Шекерджиев, който е на тази длъжност до 1937 година. По спомени на Николай Бехтерев, разказани на среща с него, ръководена от колоритния Кирил Костов, имало е предложение името на хора да бъде "Йоан Кукузел", но учредителите са били смутени от факта, че почитателите на хоровото изкуство вероятно ще ги наричат фамилиарно "козлите". И така се стига до съвсем безобидното "Балкан".

И ако ми разрешите - едно малко лирично отклонение на тема "наименования на институции и организации". Изглежда на създателите на Хор "Балкан" въобще не им е хрумнало да поясняват, че хорът е смесен, че се състои от невиждащи певци, че е към еди-коя си организация. Разчитали са вероятно, че името му "Балкан" след определен период само ще говори достатъчно красноречиво за себе си. Но появявайки се с това прекрасно и кратко име, след години, на 17 ноември 1986, то ще се удължи и ще стигне цели 12 думи – Професионален смесен хор "Академик Петко Стайнов" при Съюза на слепите в България. И посредством своето свръхдълго наименование институцията може би е могла твърде успешно да кандидатства за рекордите на Гинес. Естествено, не трябва да упрекваме в ненужно слагачество и словоразточителност тогавашните ръководители на ССБ. Няколко години след установяването на тоталитарния режим селища и институции поголовно се преименуват с нови и обикновено по-дълги названия. Сигурно не съм съвсем прав, но на мен сякаш повече ми допадат по кратките наименования. Разбира се, когато е възможно.

Морална и материална подкрепа Хор "Балкан" получава най-вече от Дружеството на българските слепи. През месец май 1937 г. в залата на Военния клуб хорът изнася с голям успех първия си публичен концерт под диригентството на Димитър Домузчиев. А през следващата 1938 година съставът взема участие в певческия събор на народните хоровете от Югозападна България, който се провежда в град Горна Джумая (сега Благоевград). Хор "Балкан" и хор "Родна песен" заемат първо място. В края на събора диригентите на хорове-участници организират конференция с невиждащия диригент Димитър Домузчиев, за да обменят опит. Марин Матев, тогава на 10 години, свидетелства, че това постижение на все още прохождащия Хор на слепите е било голяма изненада и е намерило подobaващ отклик в тогавашните печатни медии. Учителите от Института (училището) за слепи са четели тези текстове на своите питомци. Макар и аматьорски, Хор "Балкан" е формиран от кадри с добра музикална подготовка. Музиката, както е известно на някои от читателите, е една от най-изучаваните дисциплини в Държавния институт за слепи.

Отново изцяло доверявайки се на брошурата "50 години Смесен хор при Съюза на слепите в България", с големи усилия и благодарение на действителните си постижения в областта на певческото изкуство Хор "Балкан" е привлечен в най-значителното тогава средство за масова информация – Радио София. Чрез своите изпълнения (около 30) в периода 1937-1940 година хорът успешно пропагандира проблемите и постиженията на българските слепи навсякъде в страната и в чужбина. И дава широка гласност на своето съществуване и на възможностите си. "Стреми се да докаже, че лишени от зрение не са само окаяни просяци, но ако им се даде възможност, те могат да работят, да бъдат полезни на обществото."

В същата брошура се посочва, че едни от основателите на Хор "Балкан", които най-активно допринасят за неговото организационно укрепване и за художественото му израстване, са Димитър Домузчиев, Александър Тодоров, Йорго Колев, Донка Йоргова, Карамфилка Петкова, Екатерина Ташкова, Йорданка Талева и много други. Марин Матев, мой свръхценен осведомител, е озадачен, че сред тези имена не е намерило място и името на изключителния бас Христо Маринов, който също е пеел в Хор "Балкан". През периода 1938-1940 година Хор "Балкан" има още няколко концерта. Той се явява пред публиката вече в униформено облекло, което си осигурява с много големи трудности. През 1940 г. дирижирането на състава поема младият и талантлив диригент композитора Васил Коев. Поради трудните военни условия от 1941 до 1944 г. хорът прекратява своите репетиции и концертните си изяви. Но веднага след 9 септември 1944 г. по инициатива на Васил Коев и Христо Маринов Хор

"Балкан" възобновява дейността си. Много от неговите основоположници с признателност и обич разказват за неуморната организаторска дейност на Васил Коев. Той търпеливо събира певците, търси и намира корепетитор. По време на Отечествена война хорът посещава военни болници, пее за победата и мира пред български и съветски войни. През 1946 г. хорът осъществява и своето първо концертно турне - в Русе и други крайдунавски селища.

На концерт на хора на софийския Държавен институт за слепи във Военния клуб, състоял се на 5 декември 1947 година, дирижиран от Димитър Домузчиев, присъства и тогавашният министър-председател на България Георги Димитров. Височайшето присъствие осигурява напористият контрагент Елена Христова, припомня си Марин Матев. Стоян Бабеков, тогавашен хорист, споделя, че Георги Димитров се ръкува с част от хористите. Лиляна Ганчева от село Шипка, също хористка, приветства Георги Димитров, който я вдига на ръце и я разцелува. След концерта Димитър Домузчиев дава на премиера идеята за създаване на професионален хор от слепи певци. Георги Димитров прегръща тази идея и по негово разпореждане още през следващата 1948 година започва сформиранието на Професионалния хор на слепите. През същата година комисия, включваща композиторите Петко Стайнов, Георги Димитров, Любомир Пипков, Филип Кутев и Светослав Обретенов и диригентите Драган Прокопиев и Крум Бояджиев подбират през месец юли 50 хористи от над сто кандидати. Сред тях са и семейство Ани и Любчо Богатев – напълно виждащи хористи. Ани е сопрано, а Любчо – баритон. Същата комисия на 4 април избира и диригентите на хора – Васил Коев за главен диригент и за негов помощник Марко Марков. И един куриозен факт, споделен под секрет от Марин Матев - сред кандидатите за диригенти са Димитър Домузчиев, Михаил Карамихайлов и Кирил Костов. На последния член от комисията казва: "А бе, Костов, що не си гледаш свирката, а си тръгнал и ти диригент да ставаш?". По това време Кирил Костов е вече щатен флейтист-солист в Радио София. Подборът на диригенти и хористи се извършва в сградата на "Покровител" (вече сграда на софийския Държавен институт за слепи, сега сграда на ЦУ на ССБ). Софийските невиждащи явно са се вълнували от избора на диригентите. Сред неколцината кандидати са били и трима ученици на Петко Стайнов – Васил Коев, Михаил Карамихайлов и Марко Марков. Свърхинтересно за незрящата публика е било кой от тримата ще извади "късата клечка", сиреч кой няма да попадне в диригентската двойка. В споменатата вече по-горе свърхценна брошура се посочва, че "със специален протокол от 1 октомври 1948 г. е утвърден съставът на новия професионален хор от 50 певци". Той отначало става поделение на Комитета за наука, изкуство и култура (КНИК), впоследствие на Министерство на народното здраве. Пак по спомени на Марин Матев, единствен жив от тези 50 артист-хористи, заплати започват да получават едва от първи януари 1949 година. По изключение, през есента на 1948 година определени възнаграждения са получавали само хористите несофиянци, за да могат някак да преживяват. Заплатите, твърди Марин Матев, са били много ниски, защото са били приравнени по някаква таблица към възнагражденията на миманса от театрите. Отначало хорът репетира в сградата на "Покровител", след това на много други места, като по-дълго се задържа в Арменския дом. Но най-дълго, около 30 години, хорът е обитавал кино "Доктор Петър Берон".

Първоначално Марко Марков е изпълнявал и ролята на корепетитор, но когато започват да разучават по-тежки творби, тогава привличат специален корепетитор. Съставът има и сериозен репертоарен проблем. Академик Петко Стайнов се опитва и в това отношение да помага на проходащия хор, и му предоставя две сръбски песни, една от които е "Жалба за телето". Все пак през февруари 1949 година Професионалният хор на слепите изнася първия си концерт в зала "Алианс франсез". Минават няколко години, преди хорът да се появи и на сцената на зала "България".

Разбира се, хорът участва и в бригадирското движение - и то в бригадирска премяна и с бригадирски канчета за храна. Още през пролетта на 1949 година той предприема специално турне в Северна България по бригадирските обекти язовир "Александър Стамболийски" и железопътната линия Самуил – Силистра. В Южна България хористите посещават обектите "Копринка" и "Лилково". Освен на песни за новото време слушателите са се наслаждавали и на Чудомировски хумор, представен от Марин Матев. Неговият репертоар е включвал "Косачи", "Лъжлив Съби" и "Бръснарят".

През 1952 година хорът подготвя интересен репертоар – програма, съставена само от творби на слепите композитори Петко Стайнов, Николай Бехтерев, Димитър Домузчиев, Васил Коев, Христо Спасов и други. Концертът е изнесен в Клуба на културните дейци. Но за съжаление съставителите на

емблематичната юбилейна брошура са пропуснали да посочат диригента на този концерт. От 1956 г. хорът реализира веднъж, а по-късно два пъти годишно свои концертни турнета в страната. Поставя се началото на традицията на ежегодно изнасяне на премиерни концерти в зала "България". Средногодишно концертите на хора наброяват около 65, осведомява ме хипермнестичният Бабеков. Към състава академик Петко Стайнов има много високи изисквания. "Хорът е платен, но все още не е професионален" е неговата крилата фраза години наред, съобщава ми Стоян Бабеков. Чак през 70-те и 80-те години на миналия век хорът стига своите художествени висоти, твърдят експертите. Сигурно за този период се отнасят и оценките на проф. Марин Големинов - "...като чуя по радиото, че някой хор пее чисто и с чувство, знам, че пее хорът на слепите". Тогава хорът започва да представя и вокално-симфонични творби като "Реквием" от Волфганг Амадеус Моцарт, "Стабат матер" от Антонин Дворжак, "Наздравица" от Сергей Прокофиев. Естествено, под диригентството на Стоян Бабеков. Твърди се от тогавашни съвременници като че ли доста основателно, че артист-хористите от Професионалния хор на слепите през 50-те години на миналия век са били много влиятелна сила и че те на конгресите през 1955 и 1959 година са сваляли съюзните председатели. Аз бих добавил, че някои хористи също имат голяма заслуга и за свалянето на председателя Иван Илиев през юни 1975 година. Професионалният хор на слепите почти три десетилетия сякаш наистина е "нервната система на ССБ", както го определя метафорично Петър Стайков.

В диплянката на Хор "Академик Петко Стайнов" се посочва, че неговият репертоар обхваща произведения от български и чужди автори – предкласика, класика, романтизъм, съвременна музика, църковнославянски песнопения, авторски обработки на български фолклорни песни, вокално-симфонични творби. Проведени са десетки турнета в страната и чужбина, изнесени са стотици концерти. Изпълненията на Хора на слепите са издадени на грамофонни плочи, аудиокасети, два компактдиска. Рангел Попов убедено твърди, че на Хорът на слепите са направени над 300 записа в Българското национално радио.

Диригенти на хора на слепите са били, освен Шекерджиев и Домузчиев, и Васил Коев, Марко Марков, Михаил Карамихайлов, Стоян Бабеков, Красимира Спиридонова и Петър Матев. За кратко време хора са дирижирали Николай Бехтерев и Иван Славов. Абсолютен шампион по диригентски стаж е Стоян Бабеков – 29 години и пет месеца. Вицешампион по този показател е неговата свирепа конкуренция маестро Михаил Карамихайлов, дирижирал Хора на слепите почти четвърт век. И то само като главен диригент!!!

Корепетитори на хора по-дълго време са Мими Щърбанова, Ирина Щиглич, Стефи Хадживасилева. За по-кратък период тази роля са изпълнявали също и Емилия Михайлова, Алексей Алексиев и Петър Матев.

С гласовата техника на хористите са се занимавали именити вокални педагози като Руско Русков, Петър Петров, Катя Спиридонова, Лазар Максимов и други. Същите са помагали за развитието на вокалната техника и на солистите. Това се е налагало, защото и хористите, и солистите в голямото си мнозинство са без специално музикално образование.

Най-изявени солисти на хора в неговия над полувековен професионален период са Карамфилка Петкова (сопрано), Бонка Стефанова (сопрано), Султанка Минева (сопрано), Христо Маринов (бас-баритон), Никола Димитров - Французина (тенор), Стефан Паскулов (бас), Крум Янев (тенор) и Цветана Влайчева (сопрано). Последните двама са виждащи артист-хористи. Поради изключителния си глас Карамфилка Петкова се сдобива с почетното прозвище "Славей на хора". Христо Маринов пък по препоръка на Арам Хачатурян още в началото на 50-те години на миналия век, уточнява Марин Матев, става лауреат на Димитровска награда, най-високата държавна награда за онова време.

Бивши виждащи артисти от Хора на слепите се изявяват успешно като певци и в чужбина. Това са Иван Петров - Йохан, Тодор Григоров, Михаил Светлев, Христо Каменов. Последните двама, информира ме Стоян Бабеков, макар и вече на възраст по-зряла, продължават да радват публиката. Според Стоян Бабеков много композитори като Тодор Попов, Димитър Петков, Георги Димитров, Добри Добрев, Георги Костов са държали Хорът на слепите пръв да представи техните творби. Точно това е ярко доказателство за неговото художественото израстване през 70-те и 80-те години на миналия век.

И тъкмо към моя висококомпетентен и неизтощим консултант – композитора Бабеков, имам също определени грехове. В качеството си на главен специалист по културната и спортната дейност в

съюзната Централа в продължение на 36 месеца бях натоварен с определени отговорности към Хора на слепите. Без да имам и грам музикална подготовка, ние заедно с Ани Захариева трябваше да се опитваме почти всекидневно да бъдем арбитри и да умиротворяваме жестоко враждуващите помежду си "бабековисти" и "карамихайловисти". Едната част от хора бяха заклетите фенове на главния диригент Михаил Карамихайлов. Другата част бяха пък до смърт предани на младия, напорист и амбициозен диригент Стоян Бабеков. "Карамихайловистите" обвиняваха Бабеков, че има афинитет към песни на млади, неутвърдени композитори, че поставял за изучаване религиозни произведения, че прекалено акцентирал на техническата, а подценявал художествената страна при изучаването, че по военному държал за дисциплината. Те се опитваха дори да докажат посредством медицински експертизи, че Бабеков има едностранна глухота поради прекаран менингит. Това негово допълнително сензорно увреждане уж го правело тотално непригоден за диригентски занимания. "Бабековистите" от своя страна атакуваха главния диригент, че не си изучавал предварително достатъчно добре партитурите, че бил по-слаб музикант от Бабеков, че излъчвал доста височко някои диригентски знаци (улавяни и от публиката), че идвал на работа небрежно облечен. "Карамихайловистите" определено са имали подкрепата даже и на академик Петко Стайнов, чийто ученик и любимец е тяхната диригентска икона. "Карамихайловистите" имаха силно влияние и над тогавашния първи заместник-председател на ССБ Владимир Радулов. Той почти през седмица ми разпореждаше да осигурявам на диригента Бабеков поредното дисциплинарно наказание. Аз се опитвах да разубея свръхтемпераментния си началник. Но изглежда недостатъчно твърдо, макар и да бях заместник партиен секретар, а също и член на съюзния Централен съвет. В края на краищата изпълнявах неговите повели. Подготвих с Камелия от служба "Личен състав" твърде нескопосани заповеди, не нарочно, а поради бързана и управленска малограмотност. Ако маестрото възразеше, те всички до една щяха да паднат, защото ние никога не посочвахме в тях провинението на наказвания. А това се изисквало от Кодекса на труда. За щастие и Стоян Бабеков като че ли ми е простил прегрешенията към него, защото в последните години е мой отзивчив консултант, не пропуска да ме поздрави за рождения ми ден, кани ме дори на гости в Божурище. А ние трябва да простим и на Владо Радулов дисциплинарните изстъпления, защото с Бабеков знаем сентенцията на академик Андрей Пантев - "Интелектуалецът не може да бъде управляван, но той не може и да управлява". Впрочем и старшият научен сътрудник д-р Иван Ганев бе също прекрасно потвърждение на тезата на академика.

За Марин Матов е съвсем нормално при наличието на двама диригенти да се появят сред хористите фенове на единия и на другия. Още при първите диригенти на Професионалния хор на слепите - Васил Коев и Марко Марков, това явление се проявява, макар и отначало двамата диригенти да са добри приятели. Най-често по-младите подкрепят по-младия диригент, а по-възрастните – по-възрастния. И така допълнително стимулират конкуренцията между тях.

"Капеларите" шеговито разправяли, че диригентите на Хора на слепите се гонели, но не могли да се стигнат, защото не виждали.

Непременно в това мое изложение трябва да отбележа и удивителния продуцентски подвиг, който извърши Рангел Попов през 2012 година. В продължение на дълги осем години къртовски труд той успя да подготви колекция от 20 диска, съдържащи около 250 избрани творби на хора. По два диска имат изключителните солисти Христо Маринов и Стефан Паскулов. Неуморен и вещ съветник на г-н Попов е маестро Стоян Бабеков. Твърде похвално е, че колекцията е придружена от опис на песните и брошура на плоскочечатен и на брайлов шрифт. Тя представя развитието на хора до 1999 година. В нейния текст открих определени неточности в наименованието на хора, датировка на мнимата негова кончина (а хорът все още го има) и други пристрастия. Но изглежда е съвсем нормално и в толкова малък текст да има и такива неща. Още повече като си спомня какви бурни страсти и безпощадни борби за надмощие кипяха в този състав почти половин век. Знайно е, че хората на изкуството са с по-изострена сетивност. И затова те са по-спонтанни, по-емоционални, по-бойки. Обичайно явление при тях е и творческата завист - и то в не съвсем светли краски. Разбира се, тези непрецизности и явен субективизъм на придружаващата колекция брошура в никакъв случай не намаляват значението на забележителния продукт, произведен от продуцента Попов. Наложително е също да спомена и спомоществателите на този проект - Софийска община и Национално читалище на слепите "Луи Брайл 1928". Възможно е финансирането и да е било неособено щедро, което силно да е затруднявало изпълнението на проекта. Но да не забравяме, че навременната помощ е двойна помощ.

За свои годишнини и по други поводи Хорът на слепите е получавал различни награди и отличия. Той е носител на наградата "Златна лира" на СМД, на ордените "Червено знаме на труда", "Св. Св. Кирил и Методий" - първа степен. Хорът се окичва и със златен медал от Конкурса на сродни състави в Минск (Беларус).

Възкресител или по-точно спасител на Хора на слепите е неговият диригент от февруари 1997 маестро Петър Матев. Той посредством фондация "Хор на слепите академик Петко Стайнов" поема смело и отговорно нежеланото от ССБ звено. Поделението, което ССБ на 23 юли 1999 година се опитва май без особени колебания да ликвидира. Разбира се, сега Хорът на слепите не брои 70 души. Неговият числен състав е сведен само до 24-28 хористи, от които около 65 процента са със сериозни зрителни увреждания. Но него все пак го има, макар и в този почти камерен формат. Хорът обикаля страната, изнася годишно между 8 и 15 концерта. Преди десетина години той е концертирал дори и в съседна Гърция. Хорът се финансира посредством защитата на проекти. Парична подкрепа хорът е получавал от Министерството на културата, Агенцията за хората с увреждания, Фонд "Социална закрила", Софийска община и други. При разработването на проектите се залагат винаги и определени средства за възнаграждения на хористите. Свежото попълнение на състава са Миглена Павлова, Ростислав Давидов, Ивайло Донков. Негови солисти са Нели Стойчева (сопрано), Радостин Георгиев (бас), Ивайло Донков (тенор). Въпреки чудовищните си музикални дефицити, склонен съм да смятам за несъстоятелна позицията на дълбоко уважавани от мен приятели, че след като хорът вече не е към ССБ, той не е приемник на Професионалния хор на слепите. Та нали след 1948 година Професионалният хор на слепите дълго време също не е към ССБ, а повече от 10 години е държавно звено – първо е структура на тогавашния КНИК, по-късно е поделение на Министерството на народното здраве.

Ние, свързаните с Хора на слепите, нека се поздравим с този достолепен юбилей! Да пожелаем на всички бивши негови служители крепко здраве, дълги години живот и интересни занимания. На сегашните хористи и техния талантлив диригент маестро Петър Матев – успешни концерти и препълнени зали в страната и чужбина! А на самия хор – дълголетие, дълголетие, дълголетие!!!

Ангел СОТИРОВ

Снимки: Петър МАТЕВ